

Fotó: Tóth Tamás

Fotó: Tóth Tamás

Fotó: ELVÁRZSÁHY LÁSZLÓ

A GAZDAG ÁRTÉRI ÉLŐVILÁG
MARADVÁNYAI
(RÉTI FÜZÉNY ÉS ERDEI BÉKA)

GÁTAK KÖZÉ SZORÍTVA...

Folyóink ártere még kétszáz évvel ezelőtt is óriási kiterjedésű volt. Ma már nehezen tudjuk elképzelni, de írásos emlékek is bizonyítják, hogy áradáskor a mai Magyarországnak mintegy negyede évről évre víz alá került. A Kárpát-medence lakói megtanultak együtt élni a nagy vizekkel. Az ártéri gazdálkodás az Árpád-korban virágzott fel. A foggazdálkodás során eleink az árvizeket tudatosan szétterítették, hogy az árterek sokféle hasznát egész évben élvezhessék. Felsorolni is hosszú lenne a sokszínű gazdálkodás elemeit, de az tény, hogy a halászat, méhészkedés, kosárfonás mellett az ártéri állattartásnak is fontos szerep jutott. A XIX. századi folyószabályozás az árteret két részre vágta. A gátakon kívüli – úgynevezett mentett oldali – ártereket nagyon hamar felszántották, mára ezek intenzíven művelt mezőgazdasági tájjá váltak. Az ártéri világ a gátak közé – mai szóhasználattal a hullámtérre – szorult, de itt sem maradt meg egykori gazdagságában. A szántók és faültetvények jelentős területeket foglaltak el.

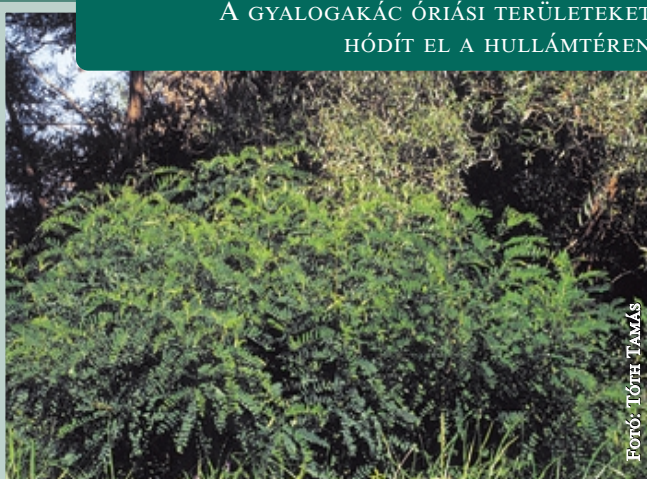
A néhol még megmaradt, hagyományos módon hasznosított területek természetvédelmi szempontból jelentős értéket képviselnek: ritka és sajátos összetételű élőhelyek, melyek számos védett növény- és állatfajnak adnak otthont. A hullámtéri szántók művelésének felhagyása miatt mára súlyos problémát okoznak a hasznosítatlan szántókon, gyepeken elszaporodó gyomok, idegen országból bekerült növényfajok állományai. Ezek agresszíven terjednek, így miattuk az őshonos élővilág kiszorul, eltűnik egykori élőhelyéről.

ELSŐ SZÁMÚ KÖZELLENSÉG

Az Észak-Amerikából származó gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) 5–6 méter magasra növő cserje, mely sűrű, áthatolhatatlan bozótost alkot. Kevés növényfaj tud versenyezni vele a fényért, tápanyagáért folytatott küzdelemben, ezért a gyalogakáccal „fertőzött” területek élővilága szegényes, csak néhány fajra szorítkozik.

Természetvédelmi szempontból súlyos veszteség, hogy e faj „ökológiai sivatag”-gá alakítja azokat a területeket, ahol meg tud telepedni. Sürgős feladat felvenni a küzdelmet e növényfajjal, hogy megállítsuk további terjedését, s hogy megfelelő kezeléssel újból természetközeli állapotok alakuljanak ki a hullámtereken.

A GYALOGAKÁC ÓRIÁSI TERÜLETEKET
HÓDÍT EL A HULLÁMTÉREN

Fotó: Tóth Tamás

MI A TENNIVALÓ?

A gyalogakácot szárazúzóval vagy idősebb állomány esetén motoros fűrésszel le kell vágni. Mivel nagyon jól sarjad, a terület megtisztítása után a sarjhajtások folyamatos lelegeltetése szükséges. Így a gyalogakác gyökérzete kimerül, s a növény néhány év alatt elpusztul. Természetesen időnkénti tisztító kaszálásra is szükség van, hogy a területről eltávolítsuk azokat a növényeket, amelyeket az állatok nem tudnak lelegelni.

KI FOG ENNEK NEKILÁTNI?

A legtöbb gazdálkodó tőke hiányában nehezen kezd új szemléletű vállalkozásba. Így van ez a Körös-vidék gazdáival is. Szerencsére Gyomaendrődön a WWF Magyarország több olyan fiatal gazdával találkozott, akik felismerték az extenzív gazdálkodás fontosságát. Természetesen nekik is elsősorban családjuk megélhetésére kell gondolniuk, amit csak nyereséges vállalkozással biztosíthatnak. Am gondolkodásmódjuk lényeges eleme a lokálpatriotizmus. Egyszerűbben fogalmazva: szeretik azt a tájat, amelyben felnőttek. Kívánhat-e ennél többet egy természetvédelmi szervezet? Ez lett a közös munka alapja. Kísérleti jelleggel a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő, gyalogakáccal borított, felhagyott szántón a Nemzeti Park Igazgatóság együttműködésében két vállalkozás szakmai és anyagi támogatása már meg is kezdődött. A WWF Magyarország tájékoztatóval, tanácsadással szeretné felkelteni a gazdálkodók érdeklődését és anyagi támogatással átlendíteni őket a kezdeti nehézségeken. Terveink szerint addig támogatjuk a gazdákat, amíg a terület állapotának javulása következtében nyereségesé válnak. Termékeik piacra juttatásában is szeretnénk segíteni őket.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Elsődlegesen a gyalogakác visszaszorítását, de hosszú távon ennél sokkal többet. Ahol lehetőség van rá, bővíteni kell az árterületet, s fel kell éleszteni az ősi ártéri gazdálkodás hagyományait.